

ANTONI LLITERES I CARRIÓ
(Artá, Espanya 1673 – Madrid, Espanya 1747)

LOS ELEMENTOS

Òpera harmònica a l'estil italià – (ca. 1705)

LA NOCHE

1. Coplas: *Froncosa apacible estancia*
2. Dúo y Recitado: *Moradores de estas playas*
 3. A 4: *Y así le festejen*
4. Dúo y A 6: *Pues reverentes aves le gorjean*
5. Recitado: *Y al rápido son de mi aliento*
 6. Arieta: *Olmo apacible*
7. Recitado: *Mas si fuese la planta fugitiva*
 8. Arieta: *Fuego encendido*
9. Dúo y Recitado: *Y pues soy el Agua*
10. Recitado: *El Aire soy, que aliento la armonía*
 11. Arieta: *Surge halagüeña la esfera dorada*
12. Recitado: *No podrá, que en mis senos intrincados*
 13. Arieta: *De flores vestida*
14. A 4: *Y en tan triste confusión*
 15. Arieta: *Ay, Amor, ay, Amor*
16. Tonada: *Sienta, sienta la Tierra*
17. Recitado: *Mas en la oscura Noche*
18. Arieta: *Sedienta de influjos al Sol ha bebido*
 19. A 3: *Iras fatales fulminan*

COMIENZO DEL AMANECER

20. Recitado: *Y aunque intente la fatiga*
21. Arieta: *Risueña el Aurora*
22. Recitado: *Y pues la luz del día que amanece*
23. Arieta: *Rompa la Tierra*
24. A 4 con violines: *Y sus acordes fragancias*
25. Recitado: *Y pues ya se desvían los vapores*
26. Arieta: *En brazos del Alba*
27. Recitado: *Deidades que en el monte bipartido*
28. Arieta - A 4: *Suenen los clarines*
29. Tonada: *Dormida fatiga*

LA LLEGADA DEL SOL

30. Coplas: *El moble diamante*
31. A 4: *Y pues Tierra, Agua y Aire*
32. Recitado: *Flores, aves, fuentes, ríos*
33. Dúo: *Y a la luz que madruga*
34. Recitado: *Mas ya se escucha el estruendo*
35. A 4: *Y así el canto de las aves*
36. Coplas: *Esfera copiosa*

La durada aproximada del concert és de 70'

FORMA ANTIQVA

Jorge Jiménez, violí / Daniel Pinteño, violí / Ruth Verona, violoncel / Pablo Zapico, guitarra barroca / Jorge Muñoz, contrabaix

AARÓN ZAPICO, CLAVECÍ I DIRECCIÓ

JONE MARTÍNEZ, SOPRANO (AIRE I AURORA)

SERENA PÉREZ, MEZZOSOPRANO (TERRA I TEMPS)

PILAR ALVA MARTÍN, SOPRANO (FOC)

SORAYA MÉNCID, SOPRANO (AIGUA)

COMENTARI

per **Eva Sandoval**

La Tierra con flores,
el Fuego que anima,
el Viento, gorjeos,
el Agua, la risa.

Anònim (llibret de l'òpera *Los elementos* d'Antoni Lliteres, ca. 1705)

Aprofitant la foscor de la nit, els quatre elements (Terra, Foc, Aire i Aigua) debaten sobre qui és el més adequat per substituir el Sol. Mentre despleguen totes les seves bondats, l'Aurora, enfadada per la disputa, demana ajuda a l'arrogant Temps, el qual, de manera implacable, fa que torni a aparèixer el Sol i s'esvaeixin els dubtes sobre qui és l'astre rei. L'ordre i l'harmonia es restauren i tots els personatges celebren plegats la tornada a la normalitat "còsmica". Aquesta acció allegòrica, plena d'evocacions a la natura i de referències musicals al llibret anònim, és l'argument de l'"òpera harmònica a l'estil italià" titulada *Los elementos* (ca. 1705) de l'espanyol Antoni Lliteres (1673-1747). Ara bé, més enllà d'aquesta conversa entre personatges no humans tan típica de l'època barroca, es pot establir una relació metafòrica amb la política del moment, ja que, en plena guerra de Successió, aquest Sol absent que apareix al final de l'obra podria

representar Felip V, que semblava tenir molt a prop el triomf davant de l'arxiduc Carles d'Àustria per la corona espanyola.

Llteres, nascut a Artà (Mallorca), va entrar cap als 15 anys al Colegio de Niños Cantorcicos de la Real Capilla de Madrid, la institució musical més prestigiosa de l'època, a la que va romandre vinculat tota la vida. El 1693 ingressa a la capella com a violó i, durant tota aquesta dècada final del segle XVII, compon música per a la capella. A més, comença a participar en la posada en escena d'obres teatrals a la cort amb partitura d'altres compositors coetanis, fins que ell mateix destaca en la creació de sarsueles, com *Júpiter y Danae* (1700), *Acis y Galatea* (1708) o *El estrago en la fineza o Júpiter y Semele* (1718), així com en l'escriptura de música sacra i de peces paralitúrgiques. De fet, exerceix com a mestre de capella interí després de l'exili de Sebastián Durón entre 1706 i 1716. Mor al seu domicili del carrer Jacometrezo de Madrid el 1747. Fra Benito Jerónimo Feijoo es referia a Llteres amb aquestes elogioses paraules al seu *Teatro crítico universal*:

«Algunos extranjeros hubo felices en esto, pero ninguno más que nuestro don Antonio de Literes, compositor de primer orden y acaso el único que ha sabido juntar toda la majestad y dulzura de la música antigua con el bullicio de la moderna; pero en el manejo de los puntos accidentales es peculiar, pues casi siempre que los introduce dan una energía a la música correspondiente al significado de la letra, que arrebatara. Esto pide ciencia y numen, pero mucho más numen que ciencia».

Llteres va escriure a Madrid, cap al 1705, *Los elementos* amb l'objectiu de celebrar l'aniversari de la duquessa de Medina de las Torres, esposa del duc de Medina Sidonia, tots dos partidaris de Felip de Borbó. L'estrena va tenir lloc en el context privat del palau dels ducs, fet que explica la seva qualitat cambrística. Tot i que el mateix compositor va definir-la com a òpera, en realitat estem davant d'una mena de cantata escènica, *madrigale rappresentativo*, lloa amb música o, fins i tot, un acte sacramental. Des d'un punt de vista musical, a la partitura hi conflueixen la tradició hispànica amb les novetats italianes, com passa a tota la producció del mallorquí. Les quatre cantants que donen vida als sis personatges combinen recitatius i àries da capo típicament italians amb formes de dansa i estructures de tornada-copla pròpies de la tradició espanyola. Al costat de les veus trobarem un nodrit baix continu i dos violins que, en paraules del director de l'obra, Aarón Zapico, són els altres "cantors sense text".

LLETRES

 [Descarrega les lletres del concert](#)

PRINCIPALS MITJANS PATROCINADORS

LA VANGUARDIA

3cat